

پژوهش‌نامه‌ی آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان
(علمی-پژوهشی)

سال ششم، شماره‌ی دوم (پیاپی ۱۴)، پاییز و زمستان ۱۳۹۶

سنجش رغبت فارسی‌آموزان غیرایرانی به ادبیات فارسی

مهرداد اصغرپور ماسوله

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی - دانشگاه تربیت مدرس

حسن ذوالفقاری

دانشیار زبان و ادبیات فارسی - دانشگاه تربیت مدرس

سعید بزرگ بیگدلی

دانشیار زبان و ادبیات فارسی - دانشگاه تربیت مدرس

زهره عباسی

استادیار آموزش زبان فارسی - دانشگاه تربیت مدرس

چکیده

با توجه به اهمیت روزافزون نقش استفاده از ادبیات در آموزش زبان، به‌ویژه ادبیات فارسی که از غنای چشم‌گیری برخوردار است و همچنین اهمیت رغبت زبان‌آموزان در تسهیل و تسریع یادگیری زبان خارجی، این پژوهش به سنجش رغبت فارسی‌آموزان غیرایرانی به ادبیات فارسی پرداخته است. برای رسیدن به پاسخ پرسش‌های این پژوهش، که از نوع زمینه‌یابی است، ۱۰۰ نفر از زبان‌آموزان غیرایرانی دختر و پسر دارای سطح زبانی میانی به بالا که از شش مرکز آموزش کشور بر اساس نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شده بودند به پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت که ترجمه‌ی پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان به ادبیات (النا اسپیروفسکا تئودوفسکا، ۲۰۱۶) بود، پاسخ دادند. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها و به‌دست آوردن فراوانی هرکدام از گزینه‌های این پرسش‌نامه‌ی بیست گویه‌ای، پاسخ‌ها بر اساس آزمون خی‌دو مورد تفسیر و تحلیل قرار گرفت. سپس با توجه به سه پرسش پژوهش، یافته‌های پژوهش دسته‌بندی شدند. برخی از نتایج این پژوهش آن بود که زبان‌آموزان نسبت به استفاده از داستان کوتاه و رمان و تا حدی نمایش‌نامه در متن‌های آموزش زبان فارسی به فارسی‌آموزان غیرایرانی رغبت زیادی داشتند اما نسبت به استفاده از شعر رغبت چندانی نداشتند، آنان مایل بودند بیشتر از متن‌های ساده‌سازی شده‌ی ادبی استفاده نمایند، فارسی‌آموزان بیشترین مشکلات خود را در درک متن‌های شعری، متن‌های ادبی دارای زبان قدیمی، پیچیده و پر از آرایه، متن‌های ادبی طولانی و نداشتن علاقه و عادت به خواندن چنین متن‌هایی می‌دانستند. به‌کار بستن یافته‌های این پژوهش می‌تواند بر اثربخشی و جذابیت کتاب‌های آموزش زبان فارسی کمک نماید.

کلید واژه‌ها: رغبت، ادبیات فارسی، فارسی‌آموزان غیرایرانی

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۶/۱۲/۰۱

mehrdadasgharpur@yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۹/۱۷

رایانشانی نویسنده مسئول (مهرداد اصغرپور ماسوله):

* این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری آقای مهرداد اصغرپور ماسوله می‌باشد.

۱. مقدمه

در روزگار پسامدرن کنونی، زبان فارسی که از پیشینه‌ی ادبی، علمی و معنوی غنی و جهانی برخوردار است، مانند هر زبان دیگری برای گسترش و آموزش علاقه‌مندان فراوان خود نیازمند برنامه‌ریزی علمی، آگاهانه و به‌روز است.

آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان با توجه به قدمت این زبان دارای پیشینه‌ای طولانی است؛ اما آموزش آن به‌صورت علمی و نظام‌مند سابقه‌ی زیادی ندارد و به اوایل قرن هجدهم میلادی برمی‌گردد. در آن زمان برای تدریس زبان و ادبیات فارسی کتاب خاصی تدوین نشده بود و از فرهنگ مجمع‌الفرس و برخی کتاب‌های ادبی به‌عنوان کتاب درسی استفاده می‌کردند. در اواخر همین قرن هجدهم بود که در خارج از کشور اولین کتاب آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان به‌دست ویلیام جونز تألیف شد (دبیرمقدم، قره‌گزی و اصغرپور ماسوله، ۱۳۹۶: ۱۲). در پی انتشار این کتاب، کتاب‌های دیگری نیز در زمینه‌ی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان در خارج از کشور به چاپ رسیدند، اما سال‌ها طول کشید تا حسین کسمایی در سال ۱۳۱۶ ه.ش. اولین کتاب آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان را در ایران منتشر کرد (همان: ۱۳). پس از آن تاکنون در کشور بیش از ۳۹۳ عنوان کتاب آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان منتشر گردیده است (همان: ۱۴) و با گذر زمان بر تعداد کتاب‌های روش‌مند و مبتنی بر نظریات جدید آموزش زبان خارجی افزوده می‌شود.

یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های تألیف کتاب‌ها و دیگر مواد آموزشی روش‌مند و مبتنی بر اصول نوین آموزش زبان خارجی، مدتظر قرار دادن ضروری‌ترین نیاز زبان‌آموزان، یعنی شکل‌دهی و بهبود بخشی مهارت ارتباطی آنان جهت درک مطالب دیداری و شنیداری زبان مقصد است.

آموزش موفقیت‌آمیز مهارت ارتباطی به ملزوماتی نیاز دارد که یکی از آنها استفاده از مطالب واقعی است. مطالب واقعی متن‌هایی هستند که نه به‌صورت مصنوعی و به‌قصد آموزش زبان در کلاس‌های درس؛ بلکه برای ایجاد ارتباط واقعی تولید شده باشند (جانسون و جانسون، ۱۹۹۹: ۲۴). چنین مطالبی می‌توانند گفتگوهای ضبط شده، مقاله‌های روزنامه‌ها و مجلات، بخش‌هایی برگزیده از کتاب‌های شعر و داستان، نوشته‌های تبلیغاتی و یا دفترچه‌ی راهنمای وسایل منزل باشند (گالیسون، ۱۹۷۶: ۵۹؛ به نقل از لطافتی، ۱۳۸۷: ۱۰۳).

حوزه‌ی گسترده‌ی ادبیات سرشار از مطالب واقعی است، یعنی مطالبی که اساساً برای مقاصد آموزشی تدوین نشده و جزء نمونه‌های واقعی و طبیعی کاربرد زبانند. گنجاندن مطالب ادبی در برنامه‌ی درسی زبان‌آموزان در کنار دیگر مطالب اصلی، از قبیل جدول زمانی حرکت قطارها در مترو، نقشه‌های شهرها، آگهی‌ها و مقاله‌های روزنامه‌ها و مجلات، موجب می‌شود تا آن‌ها ضمن قرار گرفتن در موقعیت‌های واقعی

زندگی، جذب این مطالب شده، دست به تلاش بیشتری بزنند. زبان آموزان با خواندن [به‌ویژه] متن‌های ادبی، همانند گویشوران بومی، با دست و پنجه نرم کردن با زبان با بسیاری از صورت‌های زبانی، نقش‌های ارتباطی و معانی مختلف آشنا می‌شوند و تسلط لازم را به‌دست می‌آورند (کالی و اسلیتر، ۱۹۸۷: ۳).

حسن استفاده از ادبیات برای زبان آموزان در آن است که با ملاحظه‌ی غنا و گونه‌گونی زبانی که در حال یادگیری آن هستند و استفاده از امکانات بالقوه‌ی آن احساس خلاقیت و شهامت بیشتری می‌کنند. لذا توانش ارتباطی آنان در برخورد با متن‌های اصلی افزایش می‌یابد (همان: ۱۸).

بدون شک عوامل زیادی بر یادگیری زبان خارجی مؤثرند؛ اما از میان آنان رغبت^۱ و نگرش^۲ زبان آموزان از مهم‌ترین عوامل تسهیل‌کننده‌ی یادگیری است (آرنولد، ۱۹۹۹: ۳۶). رغبت و نگرش زبان آموزان عوامل مهمی در فرایند کلی یادگیری زبان خارجی هستند و تأثیر مثبتی بر روی تلاش بیشتر زبان آموزان و درگیری کامل آنان در فرایند زبان آموزی دارند (برین، ۲۰۰۱: ۴۴).

پژوهشگران در این مطالعه با توجه به اهمیت روزافزون نقش ادبیات در آموزش زبان، به‌خصوص ادبیات فارسی که از غنای چشم‌گیری برخوردار است و هم‌چنین اهمیت رغبت زبان آموزان به ادبیات فارسی و نقش آن در تسهیل و تسریع یادگیری زبان فارسی و فقدان چنین پژوهشی در کشور تدوین و اجرای پرسش‌نامه‌ی سنجش نگرش فارسی آموزان غیرایرانی نسبت به ادبیات را ضروری دانستند. پرسش‌های این پژوهش عبارتند از:

۱. فارسی آموزان غیرایرانی نسبت به استفاده از انواع متن‌های ادبیات فارسی در آموزش زبان چقدر رغبت دارند؟

۲. فارسی آموزان غیرایرانی در درک کدامیک از انواع متن‌های ادبی مشکل بیشتری دارند؟

۳. فارسی آموزان غیرایرانی برای بهبود درک متن‌های ادبی کتاب‌های درسی‌شان چه پیشنهادهایی دارند؟

۲. چارچوب نظری

در این پژوهش در پی یافتن میزان رغبت فارسی آموزان غیرایرانی به ادبیات فارسی هستیم که با هدفی غیر از تحصیل در رشته‌ی ادبیات فارسی در حال یادگیری این زبان هستند. در بخش قبلی اشاره‌ی مختصری به اهمیت رغبت در یادگیری کردیم. در یادگیری زبان خارجی نیز رغبت دارای اهمیت زیادی است و رغبت زبان آموزان به خود زبان مقصد و حتی گویشوران و متن‌ها و نوشته‌های آن زبان نقش بسیار مهمی در موفقیت آنان در یادگیری آن زبان دارد (کاندلین و میرسر، ۲۰۰۱).

1. interest
2. attitude

قبل از ارائه‌ی توضیحات بیشتر، ابتدا بهتر است از معنای درست اصطلاح رغبت آگاهی یابیم. در این راه باید به معنای اصطلاحات عقیده^۱ و نگرش نیز اشاره‌ی مختصری نماییم تا تفاوت اصطلاح رغبت با دو اصطلاح دیگر نیز مشخص شود. عقیده، به ساده‌ترین بیان، چیزی است که شخص بر مبنای واقعیت صحیح می‌پندارد، بنابراین اساساً شناختی است و در ذهن رخ می‌دهد. مانند اعتقاد به این که بستن کمربند ایمنی از وقوع سوانح رانندگی جلوگیری می‌کند. یکی از ویژگی‌های بنیادی عقاید آن است که ناپایدارند و با شواهد مخالف ممکن است تغییر یابند (ارونسون، ۱۳۸۴: ۱۳۵).

نگرش عقیده‌ای است که آمیزه‌ای از ارزیابی و هیجان باشد و بر دوست داشتن یا نداشتن دلالت دارد. نگرش بنیانی صرفاً شناختی ندارد و با ارزیابی مثبت یا منفی و هیجان همراه است. به‌عنوان مثال اعتقاد به این که مردم یک شهر دست‌ودلباز و یا برعکس ممسک هستند از نگرش‌های رایج است (همان: ۱۳۶).

نگرش‌ها اغلب از اوایل کودکی در بافت اجتماعی شکل می‌یابند و ابتدا تحت تأثیر نگرش والدین و هم‌سالان و در سال‌های بعد علاوه بر این‌ها، تحت تأثیر برخورد با افراد دارای فرهنگ‌های دیگر هستند (براون، ۲۰۰۰: ۱۸۰). مثلاً فرد این نگرش را که یک زبان ارزش یادگیری دارد یا نه ابتدا در خانواده کسب می‌کند و بعدها برخورد با افراد می‌تواند بر روی این نگرش تأثیر مثبت یا منفی بگذارد، هرچند که نگرش همانند عقیده به راحتی تغییر نمی‌کند و گاهی تا مدت نسبتاً طولانی همراه با فرد است.

رغبت نزدیکی زیادی با اصطلاح نگرش دارد و وجه مشترک هر دو جنبه‌ی هیجانی است. فرهنگ واژه علوم رفتار، رغبت را چنین تعریف می‌کند: «تلاشی آمیخته با احساس به این که یک شیء یا یک کار خاص، مهم و دل‌پذیر است» (صلاحیان، حسنی و ربیعی، ۱۳۹۲: ۵۸).

با توجه به اهمیت فراوان رغبت زبان‌آموزان به زبان خارجی و یادگیری آن، پژوهش‌های زیادی در این زمینه انجام شده است و از دستاوردهای آنان جهت رفع موانع یادگیری زبان‌آموزان، به‌خصوص موانعی که ارتباط مستقیم با رغبت و نگرش زبان‌آموزان دارند، استفاده‌ی زیادی گردیده است. در پژوهش حاضر دغدغه‌ی پژوهشگران بررسی رغبت زبان‌آموزان غیرایرانی به ادبیات فارسی بوده است. از این‌رو، با استفاده از پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت الناسپیروفسکا تئودوفسکا (۲۰۱۶) و ترجمه و اجرای آن، تلاش نموده‌ایم تا نگرش فارسی‌آموزان غیرایرانی را نسبت به ادبیات و گونه‌های مختلف آن بسنجیم و با تحلیل نتایج به‌دست آمده از این پرسش‌نامه در طراحی کتاب‌های آموزش زبان فارسی به فارسی‌آموزان غیرایرانی استفاده نماییم. برخی از دلایل آن که از میان پرسش‌نامه‌های معدود سنجش رغبت زبان‌آموزان به ادبیات زبان خارجی، که در پیشینه‌ی پژوهش بدان خواهیم پرداخت، این پرسش‌نامه را انتخاب کرده‌ایم عبارتند از این که گویه‌های این پرسش‌نامه محدود بوده و به آسانی مورد استفاده قرار گرفته، پاسخ‌گویی به آن‌ها موجب

^۱. opinion

خستگی و ملال پاسخ‌گویان نمی‌شود. این محدودیت گویه‌ها موجب تسهیل در جمع‌آوری داده‌ها، نمره‌دهی و تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز می‌شود. هم‌چنین گویه‌ها بسیار واضح و ساده مطرح شده و تمامی شکل‌های عمده‌ی ادبیات، یعنی داستان کوتاه و بلند، شعر و نمایش‌نامه را دربرگرفته است. دلیل مهم دیگر، آن است که این پرسش‌نامه به‌درستی رغبت را مورد سنجش قرار داده و با طرح پرسش‌های مناسب ضمن تفکیک رغبت از عقیده، زمینه را برای تحلیل‌های متنوع فراهم نموده است.

۳. پیشینه‌ی پژوهش

با توجه به نو بودن این مبحث، حتی در پژوهش‌های خارجی، سنجش نگرش و رغبت زبان‌آموزان نسبت به ادبیات زبان خارجی دارای پیشینه‌ی کهنی نیست.

یکی از نخستین پژوهش‌ها در این زمینه از سوی دیویس و همکاران (۱۹۹۲) انجام شد. آنان در این پژوهش مبادرت به اجرای پرسش‌نامه از ۱۷۵ دانشجوی دوره‌ی کارشناسی نمودند که در سه دانشگاه ایالات متحده مشغول تحصیل در رشته‌های آموزش زبان فرانسه و اسپانیایی بودند. هدف از این پژوهش تعیین اثر بالقوه‌ی هفت متغیر بر روی نگرش زبان‌آموزان نسبت به ادبیات بود. متغیرهای مورد نظر عبارت بودند از در معرض زبان مقصد بودن^۱، میزان کسب لذت از خواندن متن‌های زبان خارجی^۲، میزان مطالعه‌ی ادبیات زبان بومی^۳، تعداد کتاب‌های موجود در منزل^۴، سبک‌های یادگیری فردی و روش‌های آموزشی.

پژوهش دیویس و همکاران (۱۹۹۲) حاکی از وجود ارتباط معنادار میان میزان لذت بردن از خواندن متن‌های ادبی زبان خارجی و نگرش زبان‌آموزان نسبت به ادبیات آن زبان بود، یعنی افرادی که رغبت بیشتری به ادبیات داشتند زمان بیشتری صرف خواندن متن‌های ادبی زبان خارجی می‌نمودند. یکی دیگر از نتایج این پژوهش - که غیرمنتظره بود - آن بود که زبان‌آموزانی که اطلاعات بیشتری از فرهنگ زبان مقصد دارند، در مقایسه با دیگران، نگرش منفی‌تری نسبت به ادبیات آن زبان داشتند. دیگر عوامل همبستگی معناداری با نگرش زبان‌آموزان نسبت به ادبیات زبان خارجی نشان ندادند.

مطالعه‌ی دیگری که به‌وسیله‌ی راد الیس (۱۹۹۴) بر روی دانشجویان انگلیسی‌زبان که اسپانیایی را به‌عنوان زبان دوم انتخاب کرده بودند، انجام گردید و در آن از ابزار خودگزارشی^۵ استفاده شده بود، نشان داد که زبان‌آموزان مؤنث در مقایسه با زبان‌آموزان مذکر نگرش مثبت‌تری نسبت به ادبیات زبان خارجی دارند.

1. exposure to the target language

2. amount of pleasure reading in the FL

3. literature study in NL

4. the number of books in the home

5. self-report

وی این تفاوت را ناشی از آن دانسته که دختران زبان‌آموز زمان و انرژی بیشتری صرف دست‌یابی به متن‌های زبان خارجی نموده و احتمال بیشتری دارد که نگرش مثبت‌تری نسبت به ادبیات داشته باشند. پژوهش دیگری که توسط الناسپیروفسکا تئودوفسکا (۲۰۱۶) انجام گرفت و ابزار آن در پژوهش حاضر نیز مورد استفاده قرار گرفته است، به دلایلی که در چارچوب نظری ذکر گردیده از مهم‌ترین پژوهش‌ها در این زمینه است. در این پژوهش که روی یک جامعه‌ی آماری ۵۳ نفری انجام شد، پژوهشگر به اجرای پرسش‌نامه‌ی پژوهشگرساخته‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان زبان انگلیسی (به‌عنوان زبان خارجی) به ادبیات این زبان اقدام نمود. پژوهشگر با بررسی پاسخ‌های زبان‌آموزان به این پرسش‌نامه، به نتایج مختلفی رسید، که از جمله‌ی آن‌ها این بود که اکثریت شرکت‌کنندگان در پرسش‌نامه، رمان و داستان کوتاه را به دیگر انواع ادبی ترجیح می‌دادند و نسبت به شعر نگرش منفی‌تری داشتند و آن را دشوار می‌دانستند. همچنین اکثریت زبان‌آموزان به متن‌های ساده‌سازی شده و سطح‌بندی شده گرایش بیشتری داشتند. در مجموع نیز پژوهشگر نگرش زبان‌آموزان نسبت به ادبیات را مثبت دانسته بود.

۴. روش پژوهش

۴.۱. نوع مطالعه، جامعه‌ی آماری و آزمودنی‌های پژوهش

این پژوهش از نوع زمینه‌یابی^۱ می‌باشد. روش‌های زمینه‌یابی از قدیمی‌ترین روش‌های پژوهش هستند که در آن‌ها با استفاده از ابزاری مانند پرسش‌نامه، مصاحبه و یا مشاهده، به‌طور مستقیم پرسش‌هایی از شرکت‌کنندگان پرسیده می‌شود. از طریق پژوهش زمینه‌یابی «سه نوع از اطلاعات را می‌توان از پاسخ‌گویان به‌دست آورد: حقایق، عقاید و رفتارها» (فرهادی، ۱۳۸۱: ۱۱۹). جامعه‌ی آماری این پژوهش عبارت است از تمامی فارسی‌آموزان غیرایرانی که دارای سطح زبانی میانی به بالا هستند و در ایران در رشته‌ای به‌جز ادبیات فارسی تحصیل می‌کنند. این افراد در یازده مرکز آموزش زبان فارسی شهید بهشتی، دهخدا، الزهرا، امیرکبیر، کالج علوم پزشکی تهران، جامعه‌الزهرا و جامعه‌المصطفی قم، شهید چمران اهواز، فردوسی مشهد، بین‌المللی امام خمینی^(۵) قزوین و دانشگاه شیراز مشغول به تحصیل هستند. قابل ذکر است که برخی از این مراکز بیشتر در زمینه‌ی آموزش مجازی فعالیت دارند و برخی نیز در بعضی از دوره‌ها فاقد زبان‌آموزان سطح میانی و پیشرفته هستند.

روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع تصادفی خوشه‌ای است. در توضیح آن باید این‌گونه گفت که هنگامی که پایه‌گذاری انتخاب بر واحدهای فردی ممکن نبوده و یعنی انتخاب نمونه‌ی تصادفی از همه‌ی افراد یک جامعه به‌علل زیاد بودن تعداد و یا در دسترس نبودن ممکن نیست، از نمونه‌گیری خوشه‌ای

1. survey

استفاده می‌شود. در چنین حالتی از واحدهای آموزشی یک یا چند کلاس انتخاب می‌شود و این نمونه واقعی‌ترین معرف آن جامعه است (فرهادی، ۱۳۸۱: ۱۷۱).

نمونه‌ی پژوهش عبارت است از گروه‌هایی از زبان‌آموزان سطح میانی به بالا که به‌صورت تصادفی از میان زبان‌آموزان زن و مرد با ملیت‌ها و زبان‌های مختلف، دارای اکثریت عرب‌زبان و چینی‌زبان انتخاب شده‌اند. این فارسی‌آموزان در رده‌ی سنی ۱۸ تا ۲۵ سالگی قرار دارند و در شش مرکز فعال آموزش زبان فارسی مختلف کشور یعنی دهخدا و شهید بهشتی تهران، جامعه‌الزهره و جامعه‌المصطفی قم، امام خمینی^(۵) قزوین و فردوسی مشهد مشغول به تحصیل هستند.

قبل از اجرای پرسش‌نامه از مدرسان این کلاس‌ها درخواست شد که ابتدا در کلاس برای زبان‌آموزان توضیحاتی پیرامون پرسش‌نامه‌ها بدهند و سپس از آنان بخواهند با دقت و صادقانه به گویه‌های بیست‌گانه‌ی پرسش‌نامه پاسخ دهند. پس از جمع‌آوری برگه‌ها، پرسش‌نامه‌هایی که بی‌دقت پر شده بود- از قبیل این‌که تعداد گویه‌های زیادی بی‌پاسخ بود و یا در پاسخ‌گویی دارای الگوی از پیش تعیین‌شده‌ای بود و نشان‌دهنده‌ی بی‌دقتی پاسخ‌گو بود- از شمار پرسش‌نامه‌ها خارج گردید و نهایتاً صد پرسش‌نامه مورد بررسی قرار گرفت.

۲.۴. ابزار پژوهش

پرسش‌نامه‌ی مورد استفاده در این پژوهش بر مبنای ترجمه‌ی پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان نسبت به ادبیات (لنا اسپروفسکا تئودوفسکا، ۲۰۱۶) و ساده‌سازی برخی مواد برای قابل درک شدن تنظیم شده است. این ابزار بعد از تهیه و قبل از اجرا برای اطمینان از روایی محتوایی آن، در اختیار چند تن از مدرسان آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان قرار داده شد و توصیه‌های مفیدی از آن‌ها دریافت گردید.

۳.۴. روال اجرای پرسش‌نامه

این پرسش‌نامه بر مبنای مقیاس پنج تایی لیکرت و دارای بیست گویه است. زبان‌آموزان در پاسخ‌گویی به هر ماده، باید از میان پنج گزینه‌ی «تقریباً همیشه»، «بیشتر اوقات»، «گاهی اوقات»، «خیلی کم» و «هرگز»، یکی را انتخاب کنند. برای آسانی کار زبان‌آموزان به هر کدام از گزینه‌ها عددی نیز داده شده تا آنان با مقایسه‌ی بین اعداد گزینه‌های مناسب‌تر را با سهولت و اطمینان بیشتری انتخاب نمایند. در توضیح باید افزود که روش لیکرت شامل مقیاس پنج امتیازی و یا بیشتر است که در آن پاسخگویان با انتخاب یکی از گزینه‌ها نظر مساعدتر خود را نسبت به آن اعلام می‌کنند. هنگام نمره دادن در مقیاس لیکرت توجه به جهت‌گیری پرسش از اهمیت زیادی برخوردار است (هومن، ۱۳۸۱: ۲۷۲).

۵. توصیف و تحلیل داده‌ها

برای یافتن پاسخ اولین پرسش پژوهش، یعنی این‌که: «فارسی‌آموزان غیرایرانی نسبت به استفاده از انواع متون ادبیات فارسی در آموزش زبان چقدر رغبت دارند؟»، پاسخ زبان‌آموزان به پنج گویه‌ی اول "پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت نسبت به ادبیات" مورد بررسی قرار گرفت. برای این کار ابتدا مجموع فراوانی‌های هرکدام از گزینه‌های این گویه‌ها محاسبه گردید. این فراوانی‌ها در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. فراوانی پاسخ‌ها به پنج گویه‌ی اول پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان غیرفارسی زبان نسبت به ادبیات فارسی

هیچ وقت (۰)	خیلی کم (۱)	گاهی اوقات (۲)	بیشتر اوقات (۳)	تقریباً همیشه (۴)	
۶	۲۵	۲۳	۳۰	۱۶	۱- از میان متن‌های ادبی، بیشتر از زمان‌ها (داستان‌های بلند) لذت می‌برم.
۴	۱۹	۲۵	۳۷	۱۵	۲- از میان متن‌های ادبی، بیشتر از داستان‌های کوتاه لذت می‌برم.
۲۵	۲۸	۱۷	۱۷	۱۳	۳- از میان متن‌های ادبی، بیشتر از شعرها لذت می‌برم.
۲۲	۳۱	۲۱	۱۷	۹	۴- از میان متن‌های ادبی، بیشتر از نمایش‌نامه‌ها لذت می‌برم.
۶	۲۳	۱۷	۲۳	۳۱	۵- از میان متن‌های ادبی، بیشتر از متن‌های ساده‌سازی شده یا متن‌هایی که متناسب با سطح من است، لذت می‌برم.

سپس با توجه به فراوانی‌های به‌دست آمده، مقادیر χ^2 در هرکدام از گویه‌ها محاسبه گردید. در توضیح باید گفت که آزمون χ^2 دو یا مجذور کا به‌منظور آزمون فرضیه درباره‌ی استقلال فراوانی‌های طبقات مختلف به کار می‌رود. به‌عنوان مثال، با بررسی داده‌های جمع‌آوری شده مربوط به علاقه‌ی زبان‌آموزان نسبت به رمان (داستان بلند)، پژوهشگر می‌خواهد ببیند آیا فراوانی زبان‌آموزانی که رغبت خود را به داستان بلند با انتخاب گزینه‌ها از "تقریباً همیشه" تا "هیچ‌وقت" نمایش داده‌اند، به میزان مساوی توزیع شده است یا نه. با استفاده از آزمون χ^2 می‌توان این انتخاب را با قاطعیت سنجید و تصمیم گرفت که آیا تفاوت فراوانی‌های گزینه‌های انتخابی معنادار است یا نه (دلاور، ۱۳۸۴: ۳۹۶).
برای محاسبه‌ی χ^2 دو از فرمول زیر استفاده می‌کنیم (همان: ۳۹۸):

$$\chi^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}$$

O در این فرمول فراوانی مشاهده یا اندازه‌گیری شده و E فراوانی مورد انتظار یا فرضی است که در این پرسش‌نامه با توجه به پنج قسمتی بودن هر ماده و تعداد زبان‌آموزان که ۱۰۰ نفر است، بیست می‌شود؛

یعنی فرض بر این است که زبان آموزان به طور مساوی پنج گزینه را انتخاب می کنند. خیی دو نیز مجموع خارج قسمت مجذور تفاضل فراوانی مشاهده شده و فراوانی مورد انتظار بر فراوانی مورد انتظار است.

بعد از اتمام محاسبه ی خیی دو برای هر کدام از گویه ها نوبت به محاسبه ی درجه آزادی رسید. درجه ی آزادی عبارت از تعداد مشاهداتی است که آزادانه دست خوش تغییر می شود (همان: ۳۹۸). به عبارت ساده تر در این پرسش نامه در هر ماده پنج گزینه داریم که در چهار عدد از آن ها می توان فراوانی های مختلفی مشاهده کرد اما گزینه ی پنجم دیگر در اختیار پژوهشگر نیست و به اجبار ثابت است بنابراین درجه ی آزادی در این آزمون ۴ است.

آخرین مرحله نیز مراجعه به جدول خیی دو - که معمولاً در انتهای هر کتاب آماری است- برای تعیین معنادار بودن خیی دوی محاسبه شده بود. به این ترتیب می توان تک تک گزینه های پرسش نامه را توصیف و تحلیل کرد که این تحلیل در ادامه ی سخن ارائه خواهد شد. اما قبل از آن در جدول ۲ مقادیر خیی دو به دست آمده در پنج گویه ی ابتدایی پرسش نامه ی سنجش رغبت زبان آموزان غیر فارسی زبان نسبت به ادبیات فارسی نشان داده شده است.

جدول ۲. مقادیر خیی دو به دست آمده برای پنج گویه ی ابتدایی پرسش نامه سنجش رغبت

شماره	χ^2	سطح معناداری
۱	۳،۱۷	۰،۱۰
۲	۸،۲۹	۰،۱۰
۳	۸،۷	—
۴	۸،۱۲	۰،۵۰
۵	۲،۱۷	۰،۱۰

با توجه به اعداد به دست آمده تحلیل آن ها به شرح زیر است:

در گویه های شماره ی ۱ و ۲ و ۵ تفاوت معنادار در سطح ۰،۰۱ بین فراوانی گزینه های انتخاب شده از سوی زبان آموزان مشاهده می گردد که بدین معناست که آنان به طور بسیار معناداری از خواندن رُمان، داستان کوتاه و متن های ساده سازی شده ی متناسب با سطح شان لذت می برند.

این تفاوت در پاسخ های گویه ی شماره ی ۴ در سطح ۰،۰۵ معنادار است که نشان می دهد به قوت سه گویه ی مذکور نیست. این بدان معناست که فراوانی فارسی آموزانی که از خواندن نمایش نامه لذت نمی برند و یا کمتر لذت می برند به طور معناداری بیشتر از کسانی است که از خواندن نمایش نامه لذت می برند. در گویه ی شماره ۳ نیز اصولاً تفاوت معناداری مشاهده نمی شود و این امر نشان دهنده ی آن است که نمی توان رأی قاطعی در مورد تمایل و یا عدم تمایل زبان آموزان نسبت به شعر صادر کرد و موافقان و مخالفان تقریباً

به یک اندازه‌اند، یعنی به همان میزان که بخشی از زبان‌آموزان از خواندن شعر لذت می‌برند، بخشی از زبان‌آموزان نیز از خواندن شعر لذت نمی‌برند.

برای یافتن پاسخ دومین پرسش پژوهش، یعنی این‌که: « فارسی‌آموزان غیرایرانی با کدام‌یک از انواع متن‌های ادبی مشکل بیشتری دارند؟»، پاسخ زبان‌آموزان به گویه‌های ششم تا دوازدهم "پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت نسبت به ادبیات" مورد بررسی قرار گرفت. برای این کار ابتدا مجموع فراوانی‌های هرکدام از گزینه‌های این گویه‌ها محاسبه گردید. این فراوانی‌ها در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. فراوانی پاسخ‌ها به گویه‌های ششم تا بیستم پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان غیرفارسی زبان نسبت به ادبیات فارسی

هیچ وقت (۰)	خیلی کم (۱)	گاهی اوقات (۲)	بیشتر اوقات (۳)	تقریباً همیشه (۴)	
۶	۱۸	۹	۲۷	۴۰	۶- از میان متن‌های ادبی، فهمیدن شعر برایم بسیار سخت و دشوار است.
۲۳	۳۵	۱۵	۱۲	۱۵	۷- از میان متن‌های ادبی، فهمیدن <u>نثر</u> (غیر شعر) برایم بسیار سخت است.
۷	۲۵	۱۹	۲۶	۲۳	۸- بیشتر مشکلات من در خواندن و فهم متن‌های ادبی به <u>علت زبان قدیمی و پیچیده و پر از آرایه‌های آن‌ها</u> است.
۱۶	۱۳	۱۸	۲۷	۲۶	۹- بیشتر مشکلات من در خواندن و فهم متن‌های ادبی به <u>علت مسائل فرهنگی ناشناخته (باورها، ارتباط‌ها، ارزش‌ها و سنت‌ها)</u> است.
۸	۱۴	۲۳	۳۲	۲۳	۱۰- بیشتر مشکلات من در خواندن و فهم متن‌های ادبی به <u>علت بلند بودن متن‌های ادبی</u> است.
۱۱	۱۴	۲۳	۲۶	۲۶	۱۱- بیشتر مشکلات من در خواندن و فهم متن‌های ادبی به <u>علت کمبود وقت</u> برای خواندن متن‌های ادبی است.
۱۰	۱۲	۲۳	۳۵	۲۰	۱۲- بیشتر مشکلات من در خواندن و فهم متن‌های ادبی به <u>علت نداشتن علاقه و عادت</u> به خواندن متن‌های ادبی است.

در جدول ۴ مقادیر خی‌دو به‌دست آمده در گویه‌های ششم تا دوازدهم پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان نسبت به ادبیات فارسی نشان داده شده است

جدول ۴. مقادیر χ^2 دو به دست آمده برای پنج گویه‌ی ابتدایی پرسش‌نامه سنجش رغبت

شماره	χ^2	سطح معناداری
۶	۵,۳۸	۰,۰۱
۷	۴,۱۷	۰,۰۱
۸	۱۲	۰,۰۵
۹	۷,۷	-----
۱۰	۱,۱۷	۰,۰۱
۱۱	۹,۹	۰,۰۵
۱۲	۹,۱۹	۰,۱۰

با توجه به اعداد به دست آمده تحلیل آن‌ها به شرح زیر است:

در گویه‌های شماره‌ی ۶ و ۷ و ۱۰ و ۱۲ تفاوت معنادار در سطح ۰,۰۱ بین فراوانی گزینه‌های انتخاب شده از سوی این زبان‌آموزان مشاهده می‌گردد که این بدین معناست که فراوانی فارسی‌آموزانی که در درک شعر مشکل دارند به‌طور معناداری بیش از کسانی است که درک شعر برایشان چندان دشوار نیست؛ اما فراوانی فارسی‌آموزانی که فهم نثر برایشان دشوار است به‌طور معناداری کمتر از فارسی‌آموزانی است که در درک نثر چندان مشکل ندارند. همچنین به‌طور معناداری فراوانی فارسی‌آموزانی که بلند بودن متن‌های ادبی برایشان در درک مشکل ایجاد می‌کرد و به خواندن متن‌های ادبی علاقه و عادت نداشتند بیشتر از کسانی بود که چندان مشکلی با بلندی متن‌های ادبی نداشتند و به خواندن متن‌های ادبی به زبان فارسی علاقه و عادت داشتند.

این تفاوت در پاسخ‌های گویه‌های شماره‌ی ۸ و ۱۱ در سطح ۰,۰۵ معنادار است. این امر نشان می‌دهد که فراوانی فارسی‌آموزانی که به علت زبان قدیمی و پیچیده و پر از آرایه‌ی متن‌های ادبی و نیز کمبود وقت برای خواندن این‌گونه متن‌ها مشکل داشتند، به‌طور نسبی از فراوانی زبان‌آموزانی که چنین مشکلی نداشتند، بیشتر بود.

با مشاهده‌ی پاسخ‌های گویه‌ی شماره‌ی ۹ نیز مشخص می‌شود که بین فراوانی فارسی‌آموزانی که در برخورد با مسائل فرهنگی ناشناخته (باورها، ارتباطها، ارزش‌ها و سنت‌ها) موجود در متن‌های ادبی مشکلات بیشتری داشتند با آنان که در این زمینه مشکلات کمتری داشتند، تفاوت معناداری وجود نداشت.

برای یافتن پاسخ سومین پرسش پژوهش، یعنی این‌که: «فارسی‌آموزان غیر ایرانی برای بهبود درک متن‌های ادبی کتاب‌های درسی‌شان چه پیشنهادهایی دارند؟»، پاسخ زبان‌آموزان به گویه‌های سیزدهم تا بیستم "پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت نسبت به ادبیات" مورد بررسی قرار گرفت. برای این کار ابتدا مجموع فراوانی‌های هر کدام از گزینه‌های این گویه‌ها محاسبه گردید. این فراوانی‌ها در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. فراوانی پاسخ‌ها به گویه‌های ششم تا بیستم پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان نسبت به ادبیات فارسی

هیچ وقت (۰)	خیلی کم (۱)	گاهی اوقات (۲)	بیشتر اوقات (۳)	تقریباً همیشه (۴)	
۵	۱۰	۲۸	۲۸	۲۹	۱۳- زمانی که معلم قبل از خواندن متن، توضیحاتی کلی در مورد متن (مثل تاریخ سیاسی و ادبی آن زمان) ارائه می‌دهد، من متن ادبی را بهتر درک می‌کنم.
۱۱	۱۴	۱۴	۳۰	۳۱	۱۴- انجام فعالیت‌های زبانی گوناگون در کلاس به صورت انفرادی و گروهی بر روی متن‌های ادبی، به فهمیدن من کمک می‌کند.
۱۱	۸	۱۸	۳۳	۳۰	۱۵- توضیحات مفصل معلم درباره‌ی متن‌های ادبی (مانند سبک، موضوع، مضمون و شخصیت‌ها)، به فهمیدن من کمک می‌کند.
۲۳	۲۸	۱۶	۱۸	۱۵	۱۶- دوست دارم خودم به تنهایی متن‌های ادبی را بخوانم و کس دیگری در این کار به من کمک نکند.
۴	۱۳	۳۱	۲۰	۳۲	۱۷- زمانی که محیط متن‌های ادبی به محیط زندگی من شباهت داشته باشند، متن ادبی را بهتر می‌فهمم.
۹	۸	۱۸	۳۵	۳۰	۱۸- زمانی که مسائل فرهنگی متن‌ها برای من آشنا باشند، متن ادبی را بهتر می‌فهمم.
۲۸	۳۵	۱۶	۱۱	۱۰	۱۹- متن‌های ادبی را که موضوع‌ها و جنبه‌های فرهنگی متفاوت با ارزش‌ها و فرهنگ من دارند، قبول می‌کنم (و با آن‌ها سازگار می‌شوم).
۹	۱۳	۱۵	۲۱	۴۲	۲۰- دیدن و شنیدن فیلم و فایل‌های صوتی مربوط به متن‌های ادبی، به فهمیدن من کمک می‌کند.

در جدول ۶ مقادیر χ^2 دو به‌دست آمده در گویه‌های ششم تا دوازدهم پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت

زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان نسبت به ادبیات فارسی نشان داده شده است.

جدول ۶. مقادیر χ^2 دو به‌دست آمده برای پنج گویه‌ی ابتدایی پرسش‌نامه سنجش رغبت

شماره	χ^2	سطح معناداری
۱۳	۷،۲۶	۰،۰۱
۱۴	۷،۱۸	۰،۰۱
۱۵	۹،۲۴	۰،۰۱
۱۶	۹،۵	---
۱۷	۵،۲۸	۰،۰۱
۱۸	۷،۲۷	۰،۰۱
۱۹	۳،۲۴	۰،۰۱
۲۰	۳۴	۰،۰۱

با توجه به اعداد به دست آمده تحلیل آن‌ها به شرح زیر است:

در تمامی گویه‌های شماره‌ی ۱۳ تا ۲۰، به جز گویه‌ی ۱۶، تفاوت معنادار در سطح ۰،۰۱ بین فراوانی گزینه‌های انتخاب شده از سوی این زبان‌آموزان مشاهده گردید که این بدین معنا بود که فراوانی فارسی‌آموزانی که برای درک بهتر متن‌های ادبی تأکید بر ارائه‌ی توضیحات کلی مدرس در مورد متن ادبی قبل از خواندن متن، انجام فعالیت‌های زبانی گوناگون در کلاس به صورت انفرادی و گروهی بر روی متن‌های ادبی، توضیحات مفصل مدرس درباره‌ی متن‌های ادبی، شبیه بودن محیط متن‌های ادبی انتخاب شده به محیط زندگی فارسی‌آموزان، آشنا بودن مسائل فرهنگی متن‌های ادبی انتخاب شده برای فارسی‌آموزان، مواجه شدن با متن‌های ادبی که موضوع‌ها و جنبه‌های فرهنگی متفاوت با ارزش‌ها و فرهنگ فارسی‌آموزان دارند و دیدن و شنیدن فیلم و فایل‌های صوتی مربوط به متن‌های ادبی داشتند از فراوانی کسانی که چنین اعتقادی نداشتند به طور معناداری بیشتر بود.

وجود نداشتن تفاوت معنادار در فراوانی پاسخ‌های گویه‌ی ۱۶ نیز حاکی از آن بود که فراوانی فارسی‌آموزانی که تمایل بیشتری بر به تنهایی خواندن متن‌های ادبی و کمک نگرفتن از دیگران در این کار داشتند نسبت به فراوانی کسانی که چنین تمایلی نداشتند، دارای تفاوت معناداری نبود.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش حول محور استفاده از ادبیات فارسی در متن‌های آموزش زبان فارسی به فارسی‌آموزان غیرایرانی و برای پاسخ‌گویی به سه پرسش اساسی شکل گرفته است. برای پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان نسبت به ادبیات (اسپیروفسکا تئودوفسکا، ۲۰۱۶) ترجمه و در برخی موارد ساده‌سازی شده است. در زیر پس از مطرح نمودن هر پرسش به یافته‌های پژوهش اشاره می‌گردد:

پرسش اول آن بود که فارسی‌آموزان غیرایرانی نسبت به استفاده از انواع متن‌های ادبیات فارسی در آموزش زبان چقدر رغبت دارند. با توجه به اکثریت معنادار طرفداران داستان کوتاه و رمان، اکثریت متن‌های ادبی به کار رفته برای آموزش زبان به فارسی‌آموزان غیرایرانی باید متشکل از این دو نوع ادبی باشد. هم‌چنین با توجه به تمایل نسبی فارسی‌آموزان به نمایش‌نامه، استفاده از این نوع ادبی در سرفصل درسی^۱ آموزش زبان فارسی به فارسی‌آموزان غیرایرانی، به نسبت کمتر از رمان و داستان کوتاه، توصیه می‌شود.

با توجه به این که تفاوت معناداری میان فراوانی طرفداران و مخالفان استفاده از شعر در سرفصل درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، استفاده و یا عدم استفاده از آن موکول به نظر طراحان سرفصل

1. syllabus

درسی است و آنان می‌توانند با توجه به تناسب موقعیت از اشعار جذاب و مناسب با سطح زبانی و نیاز زبان‌آموزان بهره‌گیرند.

هم‌چنین با توجه به اکثریت معنادار طرفداران ساده‌سازی متن‌های ادبی، توصیه می‌شود به‌خصوص در سطوح اولیه‌ی زبان‌آموزی متن‌های ادبی به‌صورت ساده‌سازی شده و متناسب با سطح زبان‌آموزان مورد استفاده قرار گیرند.

پرسش دوم آن بود که فارسی‌آموزان غیرایرانی با کدام‌یک از انواع متن‌های ادبی مشکل بیشتری دارند. با توجه به داده‌های به‌دست آمده مشاهده می‌شود که اکثریت فارسی‌آموزان بیشترین مشکلات خود را در درک متن‌های شعری، متن‌های ادبی دارای زبان قدیمی، پیچیده و پر از آرایه و نیز متن‌های ادبی طولانی می‌دانند. بنابراین مؤلفان این‌گونه کتاب‌ها باید در انتخاب چنین متن‌هایی با نهایت وسواس عمل کرده، حداقل در سطوح اولیه‌ی زبان‌آموزی، کمتر از چنین متن‌هایی استفاده نمایند و در عوض از متن‌های نشر، متن‌های ادبی ساده، کوتاه و با آرایه‌های ادبی کمتر معاصر استفاده نمایند. این مؤلفان در صورت تمایل به استفاده از متن‌های ادبی جذاب و بلند می‌توانند به‌گزینش بخش‌هایی از آن‌ها برای گنجاندن در یک جلسه‌ی درسی و یا تقسیم نمودن این متن‌ها در چند جلسه‌ی درسی مبادرت نمایند.

با توجه به آن که اکثریت معناداری از فارسی‌آموزان مشکلات درک متن‌های ادبی را ناشی از نداشتن علاقه و عادت به خواندن چنین متن‌هایی می‌دانند، مؤلفان سرفصل‌های ادبی باید به‌خصوص در مراحل اولیه‌ی زبان‌آموزی-از داستان‌های جذاب‌تر و دارای تصاویر بیشتر و ساده‌تر، هم از نظر دشواری واژگانی و دستوری و هم از نظر ساختار داستانی، استفاده نمایند.

پرسش سوم این پژوهش نیز آن بود که فارسی‌آموزان غیرایرانی برای بهبود درک متون ادبی کتاب‌های درسی‌شان چه پیشنهادهایی دارند. با توجه به داده‌های به‌دست آمده می‌توان نتیجه گرفت که فارسی‌آموزان غیرایرانی معتقدند در نظر گرفتن موارد زیر به درک بهتر آنان از متن‌های ادبی منجر شود:

- ارائه‌ی توضیحات کلی مدرس در مورد متن ادبی (مثل تاریخ سیاسی و ادبی آن زمان) قبل از خواندن متن؛

- انجام فعالیت‌های زبانی گوناگون در کلاس به‌صورت انفرادی و گروهی بر روی متن‌های ادبی؛

- توضیحات مفصل مدرس درباره‌ی متن‌های ادبی (مانند سبک، موضوع، مضمون و شخصیت‌ها)؛

- شبیه بودن محیط متن‌های ادبی برگزیده به محیط زندگی فارسی‌آموزان؛

- آشنا بودن مسائل فرهنگی متن‌های ادبی برگزیده برای فارسی‌آموزان؛

- مواجه شدن با متن‌های ادبی که موضوع‌ها و جنبه‌های فرهنگی متفاوت با ارزش‌ها و فرهنگ فارسی‌آموزان دارند؛

- دیدن و شنیدن فیلم و فایل‌های صوتی مربوط به متن‌های ادبی.

با توجه به آن‌که پرسش‌نامه‌ی اجرا شده در این پژوهش، ترجمه‌ی پرسش‌نامه‌ی سنجش رغبت زبان‌آموزان نسبت به ادبیات (اسپیروفسکا تئودوفسکا، ۲۰۱۶) بود، بیشتر نتایج این پژوهش همسو با نتایج پژوهش مذکور بود. از جمله‌ی این نتایج آن بود که در این پژوهش نیز همانند پژوهش اسپیروفسکا تئودوفسکا (۲۰۱۶) اکثریت پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه رمان و داستان کوتاه را به دیگر انواع ادبی ترجیح دادند و نسبت به شعر نگرش منفی‌تری داشتند و آن را دشوار می‌دانستند. همچنین اکثریت زبان‌آموزان به متون ساده‌سازی شده و سطح‌بندی شده گرایش بیشتری داشتند.

اما تفاوت اصلی این پژوهش با پژوهش مذکور در آن بود که در پژوهش دوم تنها پرسش پژوهش میزان رغبت زبان‌آموزان نسبت به متن‌های ادبی بود، اما در پژوهش حاضر تلاش گردید با طرح سه پرسش، داده‌های حاصل از پاسخ‌گویی فارسی‌آموزان به صورت جزئی‌تر و دقیق‌تری بررسی و تحلیل شود. بنابراین بسیاری از یافته‌های این پژوهش در تحقیق اسپیروفسکا تئودوفسکا (۲۰۱۶) به چشم نمی‌خورد؛ از جمله آن‌که در انتخاب متن‌های ادبی برای زبان‌آموزان باید مسائلی مانند شباهت محیط متن‌های ادبی به محیط زندگی فارسی‌آموزان، آشنایی فارسی‌آموزان با مسائل فرهنگی متن‌های ادبی و آشنایی آنان با متن‌های ادبی دارای موضوع‌ها و جنبه‌های فرهنگی متفاوت با ارزش‌ها و فرهنگ آنان، در نظر گرفته شود. البته یکی از یافته‌های این پژوهش نیز با یافته‌ی پژوهش اسپیروفسکا تئودوفسکا (۲۰۱۶) مغایرت داشت، آن‌هم این بود که در این پژوهش، برخلاف پاسخ‌دهندگان پژوهش مذکور، رغبت معناداری به متن‌های ادبی که حاوی مسائل فرهنگی مغایر با ارزش‌ها و فرهنگ آنان بود، داشتند.

منابع:

- ارونسون، الیوت. (۱۳۸۴). *روان‌شناسی اجتماعی*. ترجمه‌ی حسین شکرگن. تهران: انتشارات رشد.
- براون، داگلاس. (۱۳۶۳). *اصول یادگیری و تدریس زبان*، ترجمه‌ی مجدالدین کیوانی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- دبیرمقدم، محمد، قره‌گزی، مه‌ری و اصغرپور ماسوله، مهرداد. (۱۳۹۶). *کتاب‌شناسی توصیفی آرفا (آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان)*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- دلاور، علی. (۱۳۸۴). *احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی*. تهران: انتشارات رشد.
- صلاحیان، افشین، حسنی، هدی و ربیعی، مهدی. (۱۳۹۲). بررسی رابطه‌ی بین سلامت روان و رغبت‌ها با سبک راندگی. *فصلنامه علمی تخصصی طب کار*. شماره‌ی ۱. صص: ۵۷-۶۵.
- فرهادی، حسین. (۱۳۸۱). *اصول و روش تحقیق در زبان‌شناسی کاربردی*. ترجمه‌ی فاطمه جواهری کویانی و هاجر خان محمد. تهران: انتشارات رهنما.

لطافتی، رویا. (۱۳۸۷). ادبیات بستری مناسب برای آموزش زبان به زبان‌آموز ایرانی. پژوهش زبان‌های خارجی. شماره‌ی ۴۶. صص: ۱۰۱-۱۱۵.

- Arnold, J.** (1999). *Affect in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Breen, M. P.** (Ed.). *Learner contributions to language learning: New directions in research*. Harlow, Essex: Pearson Education Limited.
- Brown, H. D.** (2000). *Principles of language learning and teaching*. New York: Pearson.
- Candlin, C., & Mercer, N.** (2001). *English language teaching in its social context*. New York: Routledge.
- Collie, J., & Slater, S.** (1987). *Literature in the Language Classroom*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Davis, J. N., Gorell, L. C., & Hsieh, G.** (1992). Readers and foreign languages: A survey of undergraduates' attitudes towards the study of literature. *Modern Language Journal*. 76(3). Pp. 320-332.
- Ellis, R.** (1994). *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Farhady, H.** (1982). *Research Methods in Applied Linguistics*. Tehran: Payame Noor University.
- Gallison, R.** (1976). Dictionnaire des didactiques des langues. *Itinéraires littéraires*. XIXe siècle. Paris: Hatier.
- Johnson, K., & Johnson, H.** (1999). *Encyclopedic dictionary of applied linguistics*. Malden, MA: Blackwell publishers.
- Tevdovska, Elena. S.** (2016). Literature in ELT Setting: Students' Attitudes and Preferences towards Literary Texts. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 232. pp. 161 – 169